

میزان رضایت دستیاران و دانشجویان پزشکی از جلسات ژورنال کلاب در دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی

رضا بهنام‌فر، مهرداد مستغاثی*

چکیده

مقدمه: ژورنال کلاب یکی از روش‌های پذیرفته شده در آموزش بالینی دانشجویان پزشکی است. هدف این پژوهش بررسی میزان رضایت دانشجویان پزشکی و دستیاران دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد از جلسات ژورنال کلاب بود.

روش‌ها: در این پژوهش توصیفی مقطعی ۱۳۴ نفر از دستیاران و دانشجویان پزشکی بخش‌های بالینی ماژور(داخلی، زنان، اطفال) بیمارستان شهید صدوقی یزد که از طریق سرشماری انتخاب شدند، شرکت نمودند. ابزار جمع‌آوری داده، پرسشنامه پژوهشگر ساخته بود که پس از تایید روایی و پایایی مورد استفاده قرار گرفت. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و آزمون کروسکال والیس مورد تحلیل قرار گرفت.

نتایج: دستیاران، کارورزان و کارآموزان بخش داخلی رضایت بیشتری از جلسات ژورنال کلاب نسبت به دانشجویان سایر بخش‌ها داشتند. نتایج نشان داد بین میانگین نظرات دانشجویان سطوح مختلف، تفاوت معناداری وجود داشت ($P=0/0001$). بر این اساس، دستیاران بالاترین سطح رضایت و کارآموزان کمترین سطح رضایت را داشتند. به طور نسبی، جلسات ژورنال کلاب به صورت منظم و در ساعات مشخص برگزار می‌گردید.

نتیجه‌گیری: کارآموزان و کارورزان و دستیاران دانشگاه شهید صدوقی یزد به طور نسبی از جلسات ژورنال کلاب رضایت داشتند. هر جلسه ژورنال کلاب در صورت مدیریت صحیح و به شرط با اهمیت قلمداد شدن، می‌تواند بستری برای خلق ایده‌های جدید و نوآورانه باشد.

واژه‌های کلیدی: ژورنال کلاب، بخش‌های ماژور، آموزش بالینی، دانشجویان پزشکی، دستیاران پزشکی

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / ۱۳۹۵؛ ۱۶(۴۳): ۳۷۹ تا ۳۸۷

مقدمه

همه دانشجویان مرتبط با حرفه‌های سلامت می‌بایست در به کارگیری مهارت‌های آموخته شده توانمند باشند(۱). در پزشکی نیز اخذ یک تصمیم بالینی صحیح، فرایندی

حساس و پیچیده است(۲). یادگیری مهارت‌های عملی و ارتباطی در کنار آموزش‌های نظری، از الزامات آموزش پزشکی است. لذا پرورش مهارت‌های بالینی از عناصر پایه‌ای آموزش پزشکی و از بخش‌های اساسی برنامه‌های دانشکده‌های پزشکی به حساب می‌آید(۳). آموزش بالینی از مقاطع حساس فرایند آموزش پزشکی است که نقش عمده‌ای در شکل‌گیری توانمندی‌های حرفه‌ای دارد و بخش اساسی و مهم دوره تربیت پزشک به عنوان مسؤول حفظ و ارتقای سلامت جامعه محسوب می‌شود(۴). به نحوی که از آن به عنوان قلب آموزش

* نویسنده مسؤول: دکتر مهرداد مستغاثی، متخصص طب کار، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
mehrdadmostaghaci@gmail.com
دکتر رضا بهنام‌فر، دکترای مدیریت آموزشی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران.
(reza82br@yahoo.com)
تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۱۰/۲، تاریخ اصلاحیه: ۹۵/۴/۱۵، تاریخ پذیرش: ۹۵/۵/۲۷

به واسطه انعطاف‌پذیری و قابلیت تطبیق آن با بسیاری از اهداف آموزشی، در آموزش محتواهای مختلف همچون روش تحقیق و شیوه‌های آموزش قابل کاربرد است (۱۴). به طور کلی می‌توان اهداف برگزاری ژورنال کلاب را به سه دسته تقسیم نمود: به روز شدن از طریق مطالعه پژوهش‌های اخیر، ایجاد تغییرات عملکردی بالینی بر اساس نتایج پژوهش‌های جدید و بهبود توانایی مشارکت‌کنندگان برای ارزیابی نقادانه پژوهش‌ها (۱۹).

عوامل مهم موفقیت ژورنال کلاب عبارتند از منظم بودن جلسات، داشتن هدف مشخص، حضور مستمر و مؤثر شرکت‌کنندگان و انتخاب روش مناسب جهت برگزاری جلسات (۱۵). مدل‌های مختلفی برای برگزاری جلسات ژورنال کلاب معرفی شده‌اند. ولی باید توجه داشت که هیچ مدل ایده آلی برای ژورنال کلاب وجود ندارد و نحوه ارائه هر ژورنال کلاب بر اساس اهداف آن، عواملی که برای موفقیت آن متصور هستند و نحوه در دسترس بودن منابع، متفاوت است (۱۶).

دانشگاه به عنوان نهاد تولیدکننده و انتقال دهنده دانش و تأمین‌کننده نیروی متخصص در جامعه و وظیفه دارد به طور مستمر به بررسی وضع موجود خود پرداخته و با تحلیل مسائل و شناسایی تنگناها و علل آنها به راهکارهای علمی در جهت ارتقای کیفیت آموزش دست یابد (۲۰). ارتقای کیفیت آموزش بالینی، مستلزم بررسی مستمر وضعیت موجود، شناخت نقاط قوت و اصلاح نقاط ضعف است (۲۱). نتایج مطالعات حاکی از نقش به‌سزای نظرات دانشجویان در تغییر و تحول کیفیت برنامه‌های آموزشی است (۲۲). بررسی پیشینه پژوهش نشان داد مطالعات اندکی (۱۴) در زمینه بررسی ژورنال کلاب از دیدگاه دانشجویان وجود دارد و این پژوهش‌ها نیز از نظر روش و اهداف با پژوهش حاضر متفاوت است. بدین منظور پژوهش حاضر به منظور بررسی میزان رضایت دستیاران و دانشجویان پزشکی در مقطع بالینی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد از فعالیت

حرفه‌ای یاد می‌گردد (۵). کسب مهارت‌های اساسی و به عبارتی حرفه‌ای شدن در طب، به کیفیت و کمیت آموزش در محیط‌های بالینی بستگی دارد (۶).

محیط بالینی دربرگیرنده کلیه شرایط و محرک‌های مؤثر در فرایند یادگیری است. این محیط از عوامل متعدد شناختی، اجتماعی، فرهنگی، عاطفی، احساسی، انگیزشی و درسی تشکیل شده است. محیط بالینی زمینه ساز یادگیری است و خود به عنوان یک عامل مؤثر در فرایند یاددهی و یادگیری عمل می‌نماید و می‌تواند در حمایت و یا ایجاد ممانعت و محدودیت در موقعیت‌های یادگیری دانشجویان ایفای نقش نماید (۷). آموزش بالینی در محیط‌های درمانی به اشکال متفاوتی ارائه می‌شود (۸) که از آن جمله می‌توان به برگزاری جلسات گزارش صبحگاهی (۹)، راندها و گراندها (۱۰)، و همچنین مواردی همچون آموزش با استفاده از شبیه سازی (۱۱ و ۱۲)، نمایش (۱۳) و ژورنال کلاب (۱۴ و ۱۵) اشاره کرد.

ژورنال کلاب یکی از روش‌های مقبول جهت ارتقای دانش پزشکان با مرور و بحث متون پزشکی است (۱۶) که دارای سابقه‌ای طولانی بوده و اولین بار توسط ویلیام اوسلر در سال ۱۸۷۵ در دانشگاه مک گیل برگزار شد (۱۴). ژورنال کلاب در ابتدا به عنوان ابزاری با ارزش جهت حفظ ارتباط نزدیک با منابع علمی و پژوهش‌ها در نظر گرفته می‌شد ولی با افزایش تعداد نشریات حوزه علوم پزشکی، این هدف واقع‌گرایانه به نظر نمی‌رسید؛ بنابراین تأکید آن بر عمل مبتنی بر شواهد و تعلیم ارزیابی نقادانه معطوف شد. همچنین ژورنال کلاب جهت آموزش مداوم حرفه‌ای اساتید نیز به کار می‌رود (۱۴ و ۱۷). اخیراً ژورنال کلاب به عنوان ابزاری برای به روزرسانی دانش، ترویج تفکر انتقادی و پژوهش، ارزیابی اعتبار و قابلیت اجرای پژوهش‌های قبلی، توسعه مهارت در نقد، افزایش استفاده از یافته‌های پژوهشی در بالین و تغییر در شیوه‌های مراقبتی به کار می‌رود (۱۸) و

آموزشی ژورنال کلاب، صورت پذیرفت.

روش‌ها

پژوهش حاضر پژوهشی توصیفی مقطعی بود. جامعه و جمعیت نمونه شامل ۱۳۴ نفر از دستیاران تخصصیو دانشجویان پزشکی در مقطع کارآموزی و کارورزی سه گروه بالینی ماژور (داخلی، زنان، اطفال) دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد بود که به طور سرشماری وارد پژوهش شدند. از میان گروه‌های بالینی، سه گروه ماژور به دلیل اهمیت این گروه‌ها، و تعداد بیش‌تر دانشجویان حاضر در این گروه‌ها، انتخاب شدند لازم به ذکر است که جلسات ژورنال کلاب در گروه‌های مورد ارزیابی، به طور معمول به صورت هفتگی و در روزهای مشخصی از هفته برگزار می‌گردد. اداره جلسات در هر سه گروه به صورت مشترک توسط اساتید و دستیاران است. به این ترتیب که اساتید از طریق هدایت جلسات و طرح سؤالات و ارائه توضیحات تکمیلی، فعالیت اجرایی دستیاران را هدایت و تکمیل می‌نمایند. همچنین جمع‌بندی نهایی مباحث، توسط اساتید انجام می‌شود. بر اساس اطلاعات کسب شده از برگزارکنندگان جلسات، تأکید اساتید به استفاده از مقالاتی است که در طی یک سال اخیر به چاپ رسیده باشد.

جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه پژوهشگرساخته ۱۸ سؤالی در طیف پنج گزینه‌ای لیکرت صورت پذیرفت (کاملاً مخالف: ۱ تا کاملاً موافق: ۵، حداقل نمره ۱۸ و حداکثر نمره ۹۰). همچنین در قسمت مشخصات جمعیت‌شناختی پرسشنامه، سه سؤال به منظور اطلاع از گرداننده جلسات، وجود برنامه ثابت برگزاری جلسات و اختصاص زمانی ثابت به برگزاری جلسات مطرح گردید. تأکید سؤالات طراحی شده در ارتباط با مواردی بود که در ضمن برگزاری جلسات، تحت کنترل اساتید قرار دارند. بی‌شک عوامل متعددی، کیفیت یک فعالیت آموزشی را تحت تأثیر قرار می‌دهند که در یک

تقسیم‌بندی ساده می‌توان بعضی از موارد را در کنترل استاد و بعضی دیگر، همانند شرایط فیزیکی محیط آموزشی را خارج از کنترل استاد دسته‌بندی نمود. با وجودی که در فعالیت آموزشی انتخاب شده برای این پژوهش نقش عوامل خارج از کنترل استاد همانند شرایط محیطی محل برگزاری جلسه از جمله نور، آرامش، پذیرایی از شرکت‌کنندگان و غیره، کتمان‌ناپذیر بود و اطلاع از آنها می‌توانست سودمند باشد؛ ولی با توجه به این که تأثیرگذاری بر روی این متغیرها توسط اساتید به سادگی امکان‌پذیر نیست، لذا از بررسی این عوامل در پژوهش حاضر صرف‌نظر شد و تنها مهم‌ترین عوامل تحت کنترل اساتید، به همراه یک سؤال کلی در مورد مکان برگزاری جلسات، مد نظر قرار گرفت. سؤالات این ابزار پس از حضور در جلسات ژورنال کلاب، دریافت نظرات دانشجویان و مطالعه پیشینه موجود طراحی گردید.

روایی محتوایی پرسشنامه مورد تأیید هفت نفر از اساتید صاحب‌نظر (دو نفر از اساتید هر کدام از گروه‌های مورد ارزیابی و یک نفر از اساتید گروه طب کار) قرار گرفت و پایایی آن با روش محاسبه آلفای کرونباخ، به میزان ۰/۹۳ محاسبه گردید، که حاکی از پایایی مناسب این پرسشنامه بود. به منظور محاسبه پایایی، نظرات ۲۰ نفر از دانشجویان اخذ گردید.

پژوهشگران، با حضور در جلسه ژورنال کلاب هر کدام از گروه‌های مورد پژوهش، نسبت به توزیع پرسشنامه‌ها در ابتدای جلسه در بین حاضرین در جلسه اقدام نمودند. پرسشنامه‌ها در همان جلسه، تکمیل و جمع‌آوری می‌شد. به منظور توزیع پرسشنامه، پیش از شروع جلسه از اساتید حاضر کسب اجازه شد. همچنین رضایت دانشجویان جلب گردید.

تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از آمار توصیفی (فراوانی، تعداد، میانگین) و آمار استنباطی (کروسکال والیس) و نرم‌افزار SPSS-16 انجام گردید.

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار نمره رضایت دستیاران و دانشجویان پزشکی بخش‌های سه گانه نسب به برگزاری ژورنال کلاب

دوره بخش	دستیاران	کارورز	کارآموز
داخلی	۴/۴۴±۰/۳۷	۳/۶۰±۰/۳۲	۳/۳۲±۰/۷۵
اطفال	۳/۳۰±۱/۱	۲/۸۹±۰/۸۷	۲/۸۶±۰/۴۵
زنان	۳/۶۶±۰/۷۸	۲/۶۳±۰/۲۶	۲/۸۲±۰/۵۱

بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون کروسکال والیس، بین میانگین نظرات دانشجویان سطوح مختلف، تفاوت معناداری وجود داشت ($p=0/0001$). بر این اساس، دستیاران بالاترین سطح رضایت و کارآموزان کمترین سطح رضایت را داشتند (جدول ۱).

نتایج آزمون کروسکال والیس، در بخش اطفال، دستیاران بالاترین سطح رضایت و کارآموزان کمترین سطح رضایت را داشتند. هر چند این تفاوت معنادار نبود ($p=0/276$).

بر اساس یافته‌های مندرج در جدول ۱ و نتایج آزمون کروسکال والیس، بین نظرات دانشجویان شرکت‌کننده در جلسات ژورنال کلاب بخش زنان تفاوت معناداری وجود داشت ($p=0/016$). دستیاران دارای بیشترین سطح رضایت و کارورزان دارای کمترین سطح رضایت بودند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، میانگین رضایت دستیاران، کارورزان و کارآموزان بخش داخلی در مقایسه با سایر بخش‌ها، بیش‌تر بود. تفاوت میانگین در مورد دستیاران و کارورزان معنادار بود ($p=0/003$) ولی در ارتباط با کارآموزان معنادار نبود ($p=0/108$).

نظرات شرکت‌کنندگان در پژوهش نسبت به برگزاری ژورنال کلاب به تفکیک سؤالات مورد بررسی، در جدول ۲ نشان داده شده است.

آزمون کروسکال والیس به منظور مقایسه نمرات نظرات سه گروه دانشجویان، کارورز و دستیار تخصصی و با توجه به ناپارامتریک بودن داده‌ها به دلیل نمونه‌گیری سر شماری انتخاب شد.

نتایج

در این پژوهش، داده‌های ۱۲۰ پرسشنامه از ۱۳۴ پرسشنامه توزیع شده (میزان پاسخ‌دهی ۸۹٪) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ۷۱ نفر (۵۹/۲ درصد) کل شرکت‌کنندگان، زن و ۴۹ نفر (۴۰/۸ درصد)، مرد بودند. دستیاران ۲۶/۷ درصد (۳۲ نفر)، کارآموزان ۳۲/۵ درصد (۳۹ نفر) و کارورزان ۴۰/۸ درصد (۴۹ نفر) کل شرکت‌کنندگان را تشکیل دادند. ۵۵ نفر (۴۵/۸ درصد) شرکت‌کنندگان از بخش داخلی، ۳۱ نفر (۲۵/۸ درصد) از بخش اطفال و ۳۴ نفر (۲۸/۳ درصد) از بخش زنان بودند.

بر اساس یافته‌های این پژوهش، دستیاران نقش اصلی در اداره جلسات را بر عهده داشتند. ۵۶/۴ درصد (۳۱ نفر) شرکت‌کنندگان در جلسات ژورنال کلاب بخش داخلی، دستیاران را مسؤول اداره جلسات می‌دانستند. در بخش‌های اطفال و زنان به ترتیب ۸۷/۱ (۲۷ نفر) و ۹۱/۲ (۳۱ نفر) درصد بود.

۹۶/۴ درصد (۵۳ نفر) شرکت‌کنندگان در جلسات ژورنال کلاب بخش داخلی، برگزاری جلسات را منظم اعلام نمودند. در بخش‌های اطفال و زنان نیز، به ترتیب ۷۱ و ۶۱/۸ درصد شرکت‌کنندگان (۲۲ و ۲۱ نفر)؛ برگزاری جلسات را منظم اظهار نمودند.

۹۸/۲ درصد (۵۴ نفر) شرکت‌کنندگان در جلسات ژورنال کلاب بخش داخلی اعلام داشتند که جلسات در زمان ثابتی برگزار می‌گردد. این عدد در بخش‌های اطفال و زنان به ترتیب ۷۷/۴ و ۷۰/۶ درصد (۲۴ و ۲۴ نفر) بود.

جدول ۲: توزیع فراوانی نسبی و مطلق نظرات شرکت‌کنندگان نسبت به برگزاری ژورنال کلاب به تفکیک سؤالات مورد بررسی

سؤالات مربوط به برگزاری ژورنال کلاب	کاملاً مخالف	کاملاً موافق	مخالف	موافق	تاحدودی موافق	موافق	کاملاً موافق
در ارتباط با موضوع هر جلسه، از قبل اطلاع‌رسانی مناسب می‌شود.	۲۹ (۲۴/۲٪)	۲۰ (۱۶/۷٪)	۲۰ (۱۶/۷٪)	۲۱ (۱۷/۵٪)	۲۰ (۱۶/۷٪)	۳۰ (۲۵٪)	۳۰ (۲۵٪)
اهداف هر جلسه از قبل به اطلاع شرکت‌کنندگان می‌رسد.	۳۰ (۲۵٪)	۳۴ (۲۸/۳٪)	۲۰ (۱۶/۷٪)	۲۰ (۱۶/۷٪)	۱۸ (۱۵٪)	۱۸ (۱۵٪)	۱۸ (۱۵٪)
مقالات مورد بررسی در هر جلسه، از قبل معرفی می‌گردد.	۳۷ (۳۰/۸٪)	۳۱ (۲۵/۸٪)	۲۱ (۱۷/۵٪)	۲۱ (۱۷/۵٪)	۱۵ (۱۲/۵٪)	۱۶ (۱۳/۳٪)	۱۶ (۱۳/۳٪)
زمان برگزاری جلسات مناسب است.	۶ (۵٪)	۷ (۵/۸٪)	۱۷ (۱۴/۲٪)	۱۷ (۱۴/۲٪)	۴۳ (۳۵/۸٪)	۴۷ (۳۹/۲٪)	۴۷ (۳۹/۲٪)
زمان اختصاص یافته به جلسات کافی است.	۳ (۲/۵٪)	۴ (۳/۳٪)	۱۵ (۱۲/۵٪)	۱۵ (۱۲/۵٪)	۵۰ (۴۱/۷٪)	۴۸ (۴۰٪)	۴۸ (۴۰٪)
نظم و انضباط کافی در حین برگزاری جلسات وجود دارد.	۹ (۷/۵٪)	۱۲ (۱۰٪)	۲۱ (۱۷/۵٪)	۲۱ (۱۷/۵٪)	۲۸ (۲۳/۳٪)	۳۱ (۲۰/۸٪)	۳۱ (۲۰/۸٪)
در ابتدای هر جلسه در ارتباط با اهداف، توضیحات کاملی ارائه می‌شود.	۱۷ (۱۴/۲٪)	۲۰ (۱۶/۷٪)	۳۰ (۲۵٪)	۳۰ (۲۵٪)	۲۸ (۲۳/۳٪)	۲۵ (۲۰/۸٪)	۲۵ (۲۰/۸٪)
مطالب ارائه شده در جلسات، با سطح علمی دوره آموزشی متناسب است.	۲۵ (۲۰/۸٪)	۱۷ (۱۴/۲٪)	۳۷ (۳۰/۸٪)	۳۷ (۳۰/۸٪)	۲۸ (۲۳/۳٪)	۱۳ (۱۰/۸٪)	۱۳ (۱۰/۸٪)
دانشجویان هم‌دوره من به‌طور فعال در مباحث مشارکت داده می‌شوند.	۳۵ (۲۹/۲٪)	۲۸ (۲۳/۳٪)	۱۹ (۱۵/۸٪)	۱۹ (۱۵/۸٪)	۱۸ (۱۵٪)	۲۰ (۱۶/۷٪)	۲۰ (۱۶/۷٪)
اساتید در بحث‌های این جلسات مشارکت مؤثر دارند.	۸ (۶/۷٪)	۱۷ (۱۴/۲٪)	۲۳ (۱۹/۲٪)	۲۳ (۱۹/۲٪)	۳۷ (۳۰/۸٪)	۳۵ (۲۹/۲٪)	۳۵ (۲۹/۲٪)
مقالات بررسی شده در این جلسات، جدید (به روز) هستند.	۶ (۵٪)	۸ (۶/۷٪)	۱۶ (۱۳/۳٪)	۱۶ (۱۳/۳٪)	۵۱ (۴۲/۳٪)	۳۹ (۳۲/۵٪)	۳۹ (۳۲/۵٪)
مقالات متنوعی در این جلسات مورد بررسی قرار می‌گیرند.	۷ (۵/۸٪)	۹ (۷/۵٪)	۳۰ (۲۵٪)	۳۰ (۲۵٪)	۴۹ (۴۰/۸٪)	۲۵ (۲۰/۸٪)	۲۵ (۲۰/۸٪)
این جلسات در بهبود رویکرد صحیح تشخیص بیماری (Clinical Approach) مؤثر هستند.	۱۱ (۹/۲٪)	۱۵ (۱۲/۵٪)	۳۵ (۲۹/۲٪)	۳۵ (۲۹/۲٪)	۳۶ (۳۰٪)	۲۳ (۱۹/۲٪)	۲۳ (۱۹/۲٪)
این جلسات نقش مؤثری در آموزش ارزیابی نقادانه نتایج مقالات دارند.	۱۱ (۹/۲٪)	۲۷ (۲۲/۵٪)	۳۵ (۲۹/۲٪)	۳۵ (۲۹/۲٪)	۳۲ (۲۶/۷٪)	۱۵ (۱۲/۵٪)	۱۵ (۱۲/۵٪)
تعداد شرکت‌کنندگان در جلسات مناسب است.	۴ (۳/۳٪)	۲۲ (۱۸/۳٪)	۲۰ (۱۶/۷٪)	۲۰ (۱۶/۷٪)	۵۰ (۴۱/۷٪)	۲۴ (۲۰٪)	۲۴ (۲۰٪)
این جلسات نقش مؤثری در آموزش آمار حیاتی و اصول اپیدمیولوژی بالینی دارند.	۱۶ (۱۳/۳٪)	۳۲ (۲۶/۷٪)	۳۶ (۳۰٪)	۳۶ (۳۰٪)	۲۳ (۱۹/۲٪)	۱۳ (۱۰/۸٪)	۱۳ (۱۰/۸٪)
در پایان هر جلسه، نتایج به صورت منظم ارائه می‌شود.	۱۲ (۱۰٪)	۲۶ (۲۱/۷٪)	۲۳ (۱۹/۲٪)	۲۳ (۱۹/۲٪)	۲۸ (۲۳/۳٪)	۳۱ (۲۵/۸٪)	۳۱ (۲۵/۸٪)
مکان برگزاری جلسات مناسب است.	۳ (۲/۵٪)	۱۵ (۱۲/۵٪)	۱۱ (۹/۲٪)	۱۱ (۹/۲٪)	۴۵ (۳۷/۵٪)	۴۶ (۳۸/۳٪)	۴۶ (۳۸/۳٪)

برخوردار بودند. بیش‌ترین میزان رضایت از این جلسات مربوط به بخش داخلی بود. در بخش‌های داخلی و اطفال، کم‌ترین میزان رضایت مربوط به کارآموزان بود؛ اما در بخش زنان، کارورزان دارای کم‌ترین میزان رضایت بودند. بر اساس یافته‌ها، دستیاران دارای بیش‌ترین نقش در اداره جلسات ژورنال کلاب بودند. به طور نسبی، جلسات در گروه‌های آموزشی به صورت منظم و در زمان مشخص برگزار می‌گردید. از آنجا که دستیاران، مسؤلیت اصلی در اداره جلسات را بر عهده داشته و در بیش‌تر جلسات نیز، مسؤلیت ارائه مطالب به عهده آنان است؛ و از طرفی، در مقایسه با سایر دانشجویان، بیش‌تر در کانون توجه اساتید قرار دارند؛ لذا منطقی است که سطح مطالب ارائه شده نیز تحت تأثیر این عوامل قرار گیرد. بدین ترتیب پایین بودن میزان رضایت کارورزان و کارآموزان، در مقایسه با دستیاران، منطقی به نظر می‌رسد. علی‌رغم اهمیت این شیوه در آموزش بالینی، پژوهش‌های

یافته‌های پژوهش نشان داد، بیش‌ترین رضایت شرکت‌کنندگان در جلسات ژورنال کلاب از میزان زمان اختصاص یافته به هر جلسه، زمان و مکان برگزاری کارگاه بود. کم‌ترین میزان رضایت نیز مربوط به عدم معرفی مقالات مورد بررسی در هر جلسه و عدم اعلام اهداف جلسه از قبل بود. همچنین رضایت دانشجویان از میزان مشارکت در مباحث از میانگین پایینی برخوردار بود، که این میانگین می‌تواند تحت تأثیر نظرات کارورزان و به ویژه کارآموزان قرار گرفته باشد (جدول ۲).

بحث

این پژوهش به منظور بررسی میزان رضایت دستیاران تخصصی و دانشجویان پزشکی مقطع بالینی دانشگاه علوم پزشکی یزد از فعالیت آموزشی ژورنال کلاب انجام شد. بر اساس یافته‌های این پژوهش، در هر سه بخش آموزشی، دستیاران از رضایت بیش‌تری نسبت به سایر دانشجویان

کمی در این زمینه صورت پذیرفته است. در زمان نگارش مقاله حاضر، با جستجو در پایگاه‌های معتبر دسترسی تنها به یک مقاله به زبان فارسی در زمینه بررسی کیفیت جلسات ژورنال کلاب امکان‌پذیر بود و مقاله انگلیسی در این زمینه در دسترس قرار نگرفت. در این پژوهش، "کیفیت برگزاری ژورنال کلاب دانشکده‌های پرستاری ایران" مورد بررسی قرار گرفته بود (۱۴). در این پژوهش، دیدگاه اساتید در ارتباط با کیفیت ژورنال کلاب‌ها در سه حیطه قبل، حین و بعد از اجرا مورد بررسی قرار گرفت. بر اساس نظرات اساتید شرکت کننده در پژوهش، کیفیت ژورنال کلاب‌های برگزار شده، نسبتاً مطلوب بوده است.

ژورنال کلاب نیز همانند سایر شیوه‌های آموزش بالینی همچون راند، گزارش صبحگاهی و گزارش موردی، محل کاربست دانش تئوری در عمل است. با این تفاوت که از دانش تئوری در نقد نظرات و پژوهش‌های دیگران (که انجام هر یک می‌تواند زمان زیادی طول کشیده باشد)، استفاده می‌شود. در این شیوه آموزشی، آموزش و نقد در کنار یکدیگر قرار دارند. فراگیران در هر سطحی، می‌توانند ضمن مطالعه جدیدترین پژوهش‌های انجام شده در سرتاسر جهان، علاوه بر آشنایی با حوزه‌های علاقه مندی پژوهشگران سایر کشورها، با روش‌های کار و یافته‌های آنها آشنا شوند و ضمن شناسایی نقاط ضعف و قوت پژوهش‌ها، اقدام به طراحی شیوه‌های بهتری نمایند. باید توجه داشت که صرف مطالعه و آشنایی با سایر یافته‌ها کافی نخواهد بود. خطری که حوزه‌های پژوهشی مختلف را تهدید می‌کند، افتادن در دام تکرار بدون هیچ گونه نوآوری و تولید علم است. می‌توان گفت جلسات ژورنال کلاب تنها مطالعه و نقد و بررسی پژوهش‌ها نیستند. در واقع باید محلی برای خلق ایده‌های جدید و تولید علم باشند. در هر جلسه ژورنال کلاب، جمعی از نخبگان گردهم می‌آیند؛ انتظار این است که علاوه بر بحث‌های آموزشی و نقادانه، هر جلسه زمینه‌ساز ایده‌های جدید برای انجام کارهای پژوهشی نو و خلاقانه باشد.

جلسات ژورنال کلاب همچنین فضایی برای کاربرد دانش آماری فراگیران هستند. دانشجویان مقاطع مختلف پزشکی به واسطه رشته تحصیلی خود، زمان چندان برای پرداختن به علم آمار ندارند. ژورنال کلاب زمانی را فراهم می‌کند تا علاوه بر بحث‌های تخصصی، بحث‌هایی در مورد روش‌های آمار نیز مطرح شود. این جلسات به دانشجویان کمک می‌کند تا تئوری فراگرفته شده در درس آمار را در عمل مشاهده نمایند. پیش شرط این امر، توجه جدی به مباحث آماری مطرح شده در مقالات است. لذا پیشنهاد می‌شود تا علاوه بر پرداختن به این بخش از مقالات، تا حد امکان از متخصصان آمار و اپیدمیولوژی نیز در این جلسات استفاده شود تا از فرصت پیش آمده، نهایت استفاده برده شود.

به انتخاب مقالات باید توجه ویژه‌ای داشت. مقالات معتبر از نویسندگان و صاحب‌نظران سرشناس، هر کدام در حکم یک کلاس درس خواهند بود. چنین مقالاتی علاوه بر این که نکات آموزشی زیادی را در خود دارند، می‌توانند زمینه ساز ایجاد ایده‌های جدید پژوهشی نیز باشند. انتخاب‌های سطحی، مترادف با از دست رفتن زمان اختصاص یافته به یک جلسه ژورنال کلاب خواهد بود.

هر جلسه ژورنال کلاب می‌تواند خروجی چشم‌گیری داشته باشد. لذا باید از این ابزار به نحو احسن و با وسواس و دقت بسیار استفاده کرد. لذا پیشنهاد می‌گردد تا جلسات ژورنال کلاب به طور مرتب مورد ارزیابی و نظارت واقع شود. می‌توان برای داشتن جلسات پربارتر، در هر گروه آموزشی، "کمیته‌ای" به منظور مدیریت جلسات تشکیل شود. در عمل نیز این اتفاق افتاده و در هر جلسه، گروهی از اساتید؛ مسؤولیت هدایت و مدیریت جلسه را بر عهده دارند. اما تشکیل کمیته‌ها و گروه‌های با رسمیت بیشتر، سبب نظام‌مند شدن و جدیت بیشتر جلسات خواهد شد.

پیشنهاد دیگری که می‌توان در راستای کسب خروجی بهتر از چنین جلسات آموزشی مطرح کرد، این است که

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های این پژوهش دستیاران نقش اصلی در اداره جلسات ژورنال کلاب را بر عهده داشتند. میانگین رضایت دستیاران، کارورزان و کارآموزان بخش داخلی در مقایسه با سایر بخش‌ها، بیشتر بود. با توجه به رضایت شرکت‌کنندگان از جلسات ژورنال کلاب باید به این جلسات در آموزش‌های بالینی توجه بیشتری معطوف شود. اهمیت این جلسات بیش از آن است فقط یک مقاله خوانده شود و نقدی سطحی از آن ارائه گردد. اختصاص زمانی کافی به این جلسات از اهمیت ویژه برخوردار است. با توجه به رضایت پایین‌تر کارورزان نسبت به دستیاران از جلسات ژورنال کلاب، به نظر می‌رسد باید به دنبال راه‌کاری برای افزایش میزان رضایت، مشارکت و یادگیری این گروه از فراگیران در جلسات آموزشی بود.

قدردانی

بدینوسیله نویسندگان مراتب قدردانی خود را از همکاری و مساعدت اساتید محترم و دانشجویان گرامی در این پژوهش اعلام می‌دارند.

هر دانشجو برداشت خود را در یک یا چند سطر یادداشت نموده و در پایان هر جلسه، چند نفر از شرکت‌کنندگان به صورت داوطلبانه و یا به انتخاب مدیر جلسه، برداشت‌ها و یا پیشنهادها و ایده‌های خود را به اشتراک بگذارند. این فرایند باعث می‌شود تا علاوه بر تمرکز شرکت‌کنندگان به محتوای ارائه شده، فرصتی برای مشارکت سایرین به ویژه دانشجویان کارآموز و کارورز فراهم شود. پیشنهاد می‌شود به منظور افزایش مشارکت شرکت‌کنندگان در جلسه به ویژه کارآموزان و کارورزان، نظرات آنها مورد تشویق قرار گیرد. پیشنهاد می‌شود، مقالات مورد بررسی و اهداف هر جلسه، از قبل در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفته تا با آمادگی ذهنی بیشتری در جلسات شرکت نمایند.

همچنین پیشنهاد می‌شود تا زمان مناسبی به چنین جلسات آموزشی اختصاص داده شود و تا حد امکان این جلسات در روز و زمان مشخصی برگزار شوند. پیشنهاد دیگر انجام پژوهش‌های مشابه در دانشگاه‌های دیگر با حجم نمونه بیشتر و در سایر بخش‌ها و ارائه نظرات به سایر همکاران جهت استفاده به منظور بهبود کیفیت آموزش بالینی است.

منابع

1. Haghani F, Rahimi M, Ehsanpour S. [An Investigation of "Perceived Feedback" in Clinical Education of Midwifery Students in Isfahan University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education. 2014; 14(7): 571-580. [Persian]
2. Nouhi E, Zareiyani M, Rahaei Z, Haghdoost A. [Competence in Evidence-Based Medicine among Residents of Kerman University of Medical Sciences, Iran]. Strides In Development Of Medical Education. 2014; 11 (3): 292-298. [Persian]
3. Ghanadi K, Anbari K, Zendedel A. [Clinical Competency]. Strides In Development Of Medical Education. 2013; 10 (3): 398-400. [Persian]
4. Sharifi B, Ghafarian Shirazi H, Momeninejad M, Saniee F, Hashemi N, Jabarnejad A et al. [A survey of the quality and quantity of clinical education from the viewpoint of medical students]. Pars Journal of Medical Sciences. 2012; 10(2): 57-64. [Persian]
5. Fotoukian Z, Hosseini S, Beheshti Z, Zabihi A, Aziznejad P, Ghaffari F. [Clinical Education Status According to the Nursing Students' Point of View, Babol Medical Sciences University]. Biannual Journal of Medical Education Education Development Center. 2013; 1(1): 26-33. [Persian]
6. Mogharab M, Khazaei T, Amuzeshi Z, Soruri M, Sharifzadeh GhR. [Assessing clinical training fields from the perspective of nursing students and instructors in 2010-2011]. Modern Care Journal. 2011; 8(2): 94-99. [Persian]

7. Moattari M, Ramezani S. [Nursing Students' Perspective toward Clinical Learning Environment]. Iranian Journal of Medical Education. 2009; 9(2): 137-144.[Persian]
8. Zare S, Behnamfar Z, Behnamfar Z, Mirjalili M. [Quality of Morning Report at Yazd Shahid Sadoughi Teaching Hospital in 1386]. The Journal of Medical Education and Development. 2008; 2(2): 56-60.[Persian]
9. Razavi S, Shahbaz Ghazvini S, Dabiran S. [Students' Benefit Rate from Morning Report Sessions and Its Related Factors in Tehran University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education. 2012; 11(7): 798-806.[Persian]
10. Razavi M, Mohammadi G, Dabiran S. [Investigation of Faculties' Knowledge and Application of Teaching Methods in Tehran University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education. 2012; 12(8): 589-597.[Persian]
11. Zaghari tafreshi M, Rasouli M, Sajadi M.[Simulation in nursing education: A review article]. Iranian Journal of Medical Education. 2013; 12 (11): 888-89.[Persian]
12. Haghani F, Ehsani M, Jafari Mianaei S.[Simulation]. Strides In Development Of Medical Education. 2014; 11(2): 272-279. [Persian]
13. Mohamadirizi S, Bahadoran P, Fahami F, Ehsanpour S. [The Effect of Teaching through Demonstration on Midwifery Student's Self-efficacy in Delivery Management]. Iranian Journal of Medical Education. 2014; 14(4): 282-290. [Persian]
14. Hojat M, Imanian M, Karimyar Jahromi M. [The Quality of Journal Club Implementation in Iranian Nursing Faculties]. Iranian Journal of Medical Education. 2014; 14(7): 605-615. [Persian]
15. Hossini M.[Journal club and its effective presentation]. Journal of Qazvin University of Medical Sciences. 2002; 6(2): 88-92. [Persian]
16. Shariat Moharreri R, AsleSoleimani H.[How to manage a journal club?]. Urmia Medical Journal. 2008; 19(3) :257-264. [Persian]
17. Swift G. How to make journal clubs interesting. Advances in Psychiatric Treatment. 2004; 10(1): 67-72.
18. Honey CP, Baker JA. Exploring the impact of journal clubs: A systematic review. Nurse Educ Today. 2011; 31(8): 825-831.
19. Field N, Agustin CB, Milinkovic D. Could a Journal Club be an Effective Educational Tool for Radiation Therapists?. The Radiographer. 2004; 51(3): 123-127.
20. Fasihi harandy t, Soltani arabshahi SK. [A Survey Of Input And Process Of Clinical Education In Iran University Of Medical Sciences]. Payesh. 2003; 2(2): 127-132. [Persian]
21. Baraz Pordanjani S, Fereidooni Moghadam M, Loorizade M. [Clinical Education Status According to the Nursing and Midwifery Students' Point of View, Tehran University of Medical Sciences]. Strides In Development Of Medical Education. 2009; 5(2): 102-112. [Persian]
22. Iranmanesh F, Moghaddam A, Shafa M. [Evaluation of the Quality of Teaching in Neurology Ward, Kerman University of Medical Sciences, Iran, from the Point of View of Medical Students]. Strides In Development Of Medical Education. 2013; 10(2): 281-287. [Persian]

Residents and Medical Students' Satisfaction with Journal Club Meetings at Shahid Sadoughi University of Medical Sciences

Reza Behnamfar¹, Mehrdad Mostaghaci²

Abstract

Introduction: *Journal club is one of the accepted methods in clinical training of the medical students. The purpose of this study was to evaluate the satisfaction of residents and medical students with journal club meetings at Shahid Sadoughi University of Medical Sciences.*

Methods: *This descriptive, cross-sectional study was carried out on 134 residents and medical students of major clinical wards (internal medicine, gynecology, pediatrics) who were selected through census method in Yazd Shahid Sadoughi University of Medical Sciences. The data collection tool was a researcher-made questionnaire whose validity and reliability were verified. Data were analyzed using descriptive statistics and Kruskal-Wallis test.*

Results: *Residents, interns and stagers of internal medicine ward were more satisfied with journal club meetings than the students of other wards. There was a significant difference between the mean scores of students' opinions at different educational level ($p=0.0001$). Accordingly, residents and stagers had the highest and lowest level of satisfaction respectively. Journal club meetings were relatively held on a regular basis and at specific hours.*

Conclusion: *Stagers, interns and residents of Yazd Shahid Sadoughi University of Medical Sciences were relatively satisfied with journal club meetings. Each journal club meeting, if properly managed and deemed important, could be the basis for creating new and innovative ideas.*

Keywords: Journal club, major wards, clinical education, medical students, residents

Addresses:

¹ PhD in Educational Management, Educational Development Center, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran. Email: reza82br@yahoo.com

² (✉) M.D, Educational Development Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran. Email: mehrdadmostaghaci@gmail.com